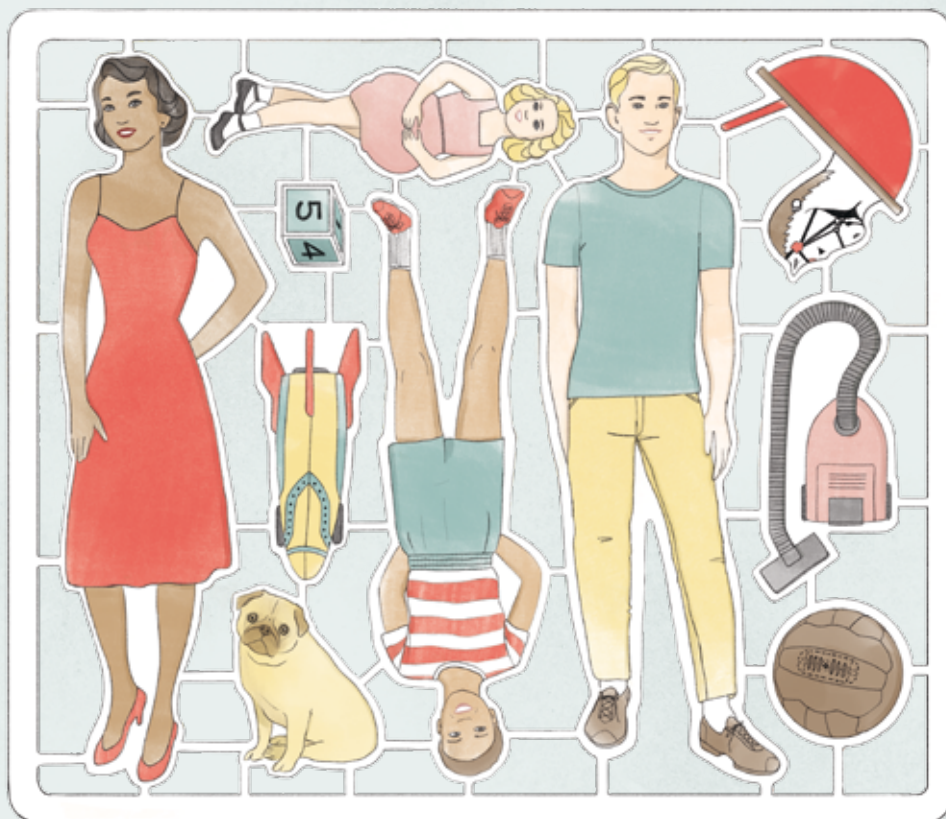

NVRG-JAARVERSLAG

2016

LEDEN IN CIJFERS

In de tussentijd...

Als interim-bestuur van de NVRG zien Sander van Arum en ik het als onze belangrijkste taak om zorg te dragen voor de continuïteit van de vereniging. Daarnaast hebben wij als doel gesteld ervoor te zorgen dat er een nieuw bestuur komt. Op de extra Algemene Ledenvergadering van 16 maart 2017 hebben we de aanwezige leden geraadpleegd over de toekomst van de vereniging. We hebben onze visie op de stand van zaken gegeven en verteld hoe wij denken dat het verder moet met de vereniging.

Binnen de huidige structuur van de vereniging, met een directeur die de dagdagelijkse leiding heeft, fungeert het bestuur op afstand maar blijft eindverantwoordelijk. Deze structuur vraagt om een sterk bestuur met bestuursleden met voldoende bestuurlijke ervaring. In onze visie bestaat het bestuur uit minimaal vijf mensen, waarvan er zeker drie bestuurlijke ervaring hebben. De ALV onderschrijft de visie dat dit nodig is.

De ALV drong aan op een nadere dialoog over de missie van een vereniging: wat voor vereniging willen wij zijn? De vereniging draagt zorg voor goede kwaliteit van opleiding en na- en bijscholing van de leden. Daarnaast moet de vereniging volgens ons blijven werken aan verspreiding van het gedachtegoed en erkenning en vergoeding van het vak. Het nieuwe bestuur moet deze dialoog verder oppakken. Een bestuur dat bij voorkeur bestaat uit een goede mix van ervaren bestuurders en jonge enthousiaste leden.

De uitdaging die nu voor ons ligt, is om de juiste bestuursleden te vinden. Wij doen hierbij een brede oproep aan de leden: de bal ligt bij jullie! Meld je aan als bestuurslid of doe suggesties voor potentiële bestuursleden zodat wij met hen in gesprek kunnen gaan.

Ik zie die poster voor me, met *Uncle Sam, your country needs you!* Zo luidt ook mijn boodschap: de volgende stap naar een professionele, kwalitatief hoogwaardige vereniging van betekenis, vraagt om een stevig en bekwaam bestuur. Uw medewerking is daarbij cruciaal en heel hard nodig!

Rick Mentjox, interim-voorzitter NVRG

Kwaliteitsstandaarden

Met de ontwikkeling van kwaliteitsstandaarden wordt gewerkt aan kwalitatief goede geestelijke gezondheidszorg tegen aanvaardbare kosten. Dit gebeurt via het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGZ door beroepsverenigingen, patiënten- en naastenverenigingen, zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Zij bepalen de inhoud van de standaarden waarin wordt vastgelegd hoe de zorg er minimaal uit moet zien en wat de patiënt in de praktijk van de professional mag verwachten. Ook de NVRG draagt hieraan bij: in 2016 aan de ontwikkeling van de generieke modules 'Psychische klachten in de kindertijd' en 'Organisatie kind en jeugdige'.

Activiteiten met derden

Het organiseren van bij- en nascholingsactiviteiten met andere partijen is één van de manieren waarop de NVRG het systemisch gedachtegoed verder verspreidt. Zo bereikt de vereniging een grotere doelgroep en krijgen meer professionals de kans om zich (verder) te bekwamen in het systemisch denken en handelen. Op 24 juni 2016 organiseerde de vereniging samen met de Nederlandse Wetenschappelijke Vereniging voor Seksuologie (NVVS)

een unieke studiedag. Relatietherapeuten en seksuologen kregen de kans om in elkaars keuken te kijken en te werken. Experts Rik van Lunsen (arts-seksuoloog) en Lieven Migerode (klinisch psycholoog en systeemtherapeut) lieten, live op het podium, zien hoe zij werken met echtparen. Daarna konden seksuologen in workshops kennismaken met technieken en interventies van systeemtherapeuten en omgekeerd. Op 25 en 26 oktober 2016 organiseerde de NVRG opnieuw een tweedaagse cursus in samenwerking met het LOCK. NVRG-lid Justine van Lawick en de Belgische systeemtherapeut Lieve Cottyn gaven de deelnemers op interactieve wijze handvatten voor hulpverlening aan strijdende gescheiden ouders, hun

Jaar van de urgentie

In 2016 is de roep om systemisch werken groter dan ooit. Wat deed de vereniging om de meerwaarde van systeemtherapie over het voetlicht te brengen en het vak te positioneren binnen het veranderend zorglandschap? Een greep uit de activiteiten.

kinderen en hun netwerk. Wegens groot succes wordt deze cursus in 2017 herhaald.

Richtlijnen opleidingen

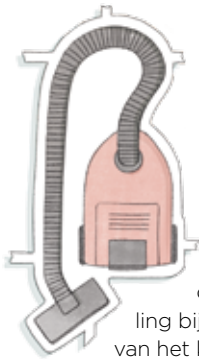
De afgelopen jaren is hard gewerkt aan het opstellen van competentieprofielen voor de systeemtherapeut (ST) en de systeemtherapeutisch werker (STW). Hiermee is een gemeenschappelijk referentiekader ontwikkeld van waaruit de opleidingen worden vormgegeven. Op basis van deze competenties worden de eindtermen bepaald van de opleidingen. Dit referentiekader is ook nodig om de buitenwereld (zorgverzekeraars, politiek, beroepsregisters) duidelijk te maken wat een systeemtherapeut en een systeemtherapeutisch werker doen en wat zij moeten kunnen. Hiermee legt de vereniging verantwoording af over de kwaliteit en professionaliteit van haar leden. Na het vaststellen van de competentieprofielen zijn ook de richtlijnen voor het samenstel-

len van een cursusraaiboek herschreven. De Richtlijn TTC-STW was in 2015 al klaar. In 2016 heeft de Opleidingsadviescommissie (OAC) zich gebogen over de Richtlijn TTC-ST. Deze richtlijn beschrijft per opleidingsmodule welke competenties en thema's aan bod moeten komen, op welk niveau en in welke volgorde. Volgende stappen zijn: onderzoeken hoe de competenties een plek kunnen krijgen binnen de supervisie en het integreren van de verschillende opleidingsonderdelen (TTC, supervisie en leertherapie). De ontwikkeling van een portfolio speelt hierin een belangrijke rol. Het portfolio ondersteunt de verbinding tussen de verschillende opleidingsonderdelen en maakt het mogelijk om cursisten te volgen in hun ontwikkeling. Dit versterkt de kwaliteit van zowel de cursist als de opleiding.

P3NL

In 2016 zijn belangrijke stappen gezet in het verder vormgeven van de samenwerking tussen de negen aan P3NL deelnemende beroepsverenigingen: NVRG, NIP, NVGzP, NVO, NVVS, VCgP, VEN, VGcT en

VKJP. Zij formuleerden een gezamenlijke visie die verder is uitgewerkt in een jaarplan. P3NL heeft in korte tijd een belangrijke positie verworven aan de tafels waar de besluitvorming plaatsvindt. Denk hierbij aan de VNG en het ministerie van VWS. Op het gebied van belangenbehartiging werkt P3NL nauw samen met de NVRG, die hierin een voortrekkersrol vervult. Ook zijn er tal van gezamenlijke standpunten naar buiten gebracht. Onder andere over 'de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' en de 'transparantieregeling zorgaanbieders GGZ'. Samen met de LPGGz stuurde P3NL brieven aan de Tweede Kamer over de observatiemaatregel binnen de Wet verplichte GGZ (Wvvgz) en aan Zorgverzekeraars

Nederland over de noodzaak van een coulancregeling bij de invoering van het kwaliteitsstatuut. Daarnaast was

P3NL medeondertekenaar van het manifest 'Betere Geestelijke Gezondheid' en het manifest over privacybescherming in het jeugd domein. Verder heeft P3NL dit jaar een uniforme klachten- en geschillenregeling opgezet waarmee vrijgevestigden, tegen lage kosten, kunnen voldoen aan de verplichtingen die de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) vanaf 1 januari 2017 oplegt.

Meerwaarde systeemtherapie

De vereniging zet zich op alle mogelijke manieren in voor erkenning van het vak van systeemtherapeut en vergoeding van systeemtherapie. In dit traject is gebleken dat het van groot belang is om de toegevoegde waarde van systeemtherapie te kunnen onderbouwen. Om die reden heeft de vereniging Bureau HHM gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de financiële en maatschappelijke meerwaarde van de inzet van systeemtherapie. Het onderzoek, waaraan een groep gemotiveerde NVRG-leden meewerkte, laat zien dat een gecombineerde inzet van individuele therapie en systeemtherapie grote voordelen biedt als het gaat om effectiviteit, duurzaamheid en doelmatigheid van de behandeling. Het leidt tot een flinke besparing op zorgkosten en toekomstige zorgvragen worden voorkomen. Het onderzoeksrapport verschijnt begin 2017 en wordt na de verkiezingen aangeboden aan leden van de Tweede Kamer. Daarna is het rapport beschikbaar via de website van de vereniging.

Accreditatie-eisen

In 2015 richtte de NVRG de accreditatiecommissie (AC) op. De AC bewaakt de kwaliteit van bij- en nascholing door te beoordelen of accreditatieaanvragen voldoen aan de eisen die de vereniging stelt. Ook beoordeelt de commissie individuele aanvragen van NVRG-leden met betrekking tot hun herregistratie. De AC nam in 2016 de accreditatie-eisen van de vereniging onder de loep en bracht een advies uit over aanpassingen die het mogelijk maken dat een bredere groep belangstellenden kan aansluiten.

Interculturele Systeemtherapie

In 2015 was de vluchtelingenstroom uit met name Syrië op een hoogtepunt. Tijdens het NVRG-congres van dat jaar deden NVRG-leden Monica Jongerius en Chrisje van Gogh een oproep tot het ondersteunen van gevluchte collega's. Deze oproep vond breed gehoor onder de leden en leidde in 2016 tot de oprichting van de sectie Interculturele Systeemtherapie. Doel van de sectie is het verhogen van de bewustwording van cultuurverschillen en het vergroten en verbreden van kennis en (therapeutische) vaardigheden in het werken met mensen uit andere culturen. Hiertoe vormt de sectie netwerken met collega's uit aanverwante beroepsorganisaties en organiseert zij bij- en nascholingsactiviteiten. De eerste studiedag van de sectie Interculturele Systeemtherapie vindt plaats in 2017.

Systeemtherapeutisch werker

In 2016 hebben de eerste twee groepen cursisten een door de NVRG erkende TTC-STW afgerond, onderdeel van de opleiding tot systeemtherapeutisch werker. Begin 2017

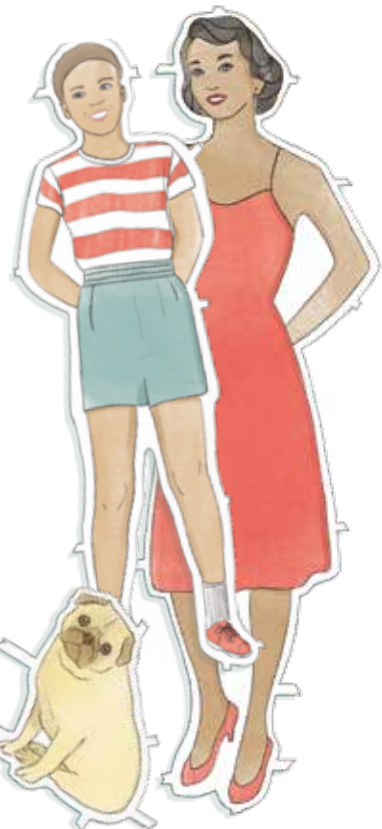
evalueert de NVRG samen met de opleiders de cursus. Ook gaat de vereniging in gesprek met cursisten en opleiders om samen met hen verder inhoud te geven aan het lidmaatschap STW, zodat het ook voor een systeemtherapeutisch werker logisch en waardevol is om lid te worden. Thema's die hierbij een rol spelen zijn bij- en nascholingsmogelijkheden, herregistratie-eisen en belangenbehartiging. Want vanzelfsprekend maakt de vereniging zich ook sterk voor de STW!

Groei zet door!

In 2016 groeide de NVRG door naar een totaal van 2029 leden. Hieruit blijkt dat de belangstelling voor het prachtige vak nog onverminderd groot is. De NVRG is hier heel blij mee. Het maakt dat zij zich als beroepsvereniging en kwaliteitsregister nog sterker kan profileren.

Communicatie

De NVRG communiceert over haar activiteiten via nieuwsbrieven, LinkedIn en Twitter. In 2016 stuurde de vereniging 12 nieuwsbrieven met in totaal 27 berichten. De LinkedIn-groep, speciaal voor leden, bleef stabiel op 526 leden en de LinkedIn-bedrijvenpagina (ook voor niet-leden) groeide van 256 naar 373 volgers. Ook het aantal volgers via Twitter nam toe: van 343 in 2015 naar 449 in 2016.

E-health en systeemtherapeuten versterken elkaar

Maarten van der Linde is met een groot aantal gemeenten in gesprek over de mogelijkheden voor implementatie van PinkCloud, een e-health-programma gericht op transitie van partnerschap naar ouderschap. 'Ook in de e-health kun je systemisch werken. Het is een laagdrempelige en goedkope opstap.'

Met welk doel ga je op pad?

'Mijn doel is bewustzijn creëren zodat gemeenten, met name de consultatiebureaus voor kind en jeugd (JGZ) en wijkteams die bij gezinnen thuis komen, preventief systemische interventies gaan inzetten. Dat kan dus beginnen met een e-health-oplossing als PinkCloud.'

Voor wie is PinkCloud bedoeld?

'Het is een interventie gericht op versterken van samenwerking in de opvoeding en van de relatie van jonge ouders, om zo een stevige basis te leggen voor hun gezin. De preventieve cursus staat kersverse ouders bij in de transitie van partnerschap naar ouderschap en ondersteunt hen met onder andere voorlichting en opdrachten.'

Kun je volstaan met een online-cursus of is er toch meer nodig?

'Het is opgezet als *stepped care*-interventie. Ouders gaan eerst zelf aan de slag, online. Als blijkt dat ouders meer ondersteuning nodig hebben, is er de mogelijkheid voor doorverwijzing naar NVRG-geregistreerde systeemtherapeuten. Ook *blended care* is een optie: cliënten werken dan zowel online als face-to-face met een therapeut aan hun relatie. De NVRG-systeemtherapeuten zitten al in veel dorpen en stadswijken, doen consultaties en hebben de contacten. Zo werken we samen aan verdere verspreiding van het systemische gedachtegoed.'

Hoe ga je de boer op met dit programma?

'Wij zetten vooral in op samenwerken met gemeenten. Om zo veel mogelijk gemeenten te laten kennis-

maken met deze gecombineerde aanpak, reis ik het land door. De vier grote steden en de top 25 gemeenten heb ik benaderd; inmiddels zit ik bij vijftien gemeenten aan tafel, mét de mensen uit wijkteams en de JGZ. En: bij ZonMw hebben we subsidie aangevraagd om in Utrecht, Alkmaar en Zaanstad een pilot te starten. In mei gaan we beginnen!'

Column **Praktijkverhalen**

Mijmeringen op een mooie zondagmorgen. Genietend van het zonnetje stel ik me de vraag wat onze vereniging zo uniek maakt. Het vak. Natuurlijk, daar begint het mee. Een prachtig vak. Mensen helpen zichzelf, hun omgeving en hun onderlinge relaties en interactiepatronen beter te begrijpen.

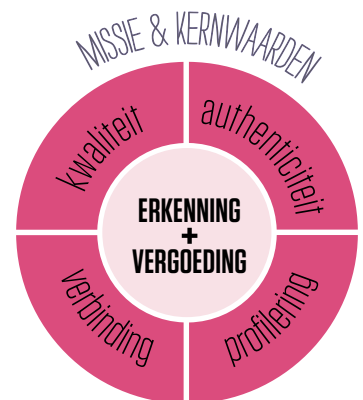
Ook prachtig: het gedachtegoed. Wij weten dat een systemische aanpak het verschil maakt. Daar hoeven we elkaar niet van te overtuigen. Dat zit onze leden in het bloed. Zij kunnen een persoon niet los zien van zijn systeem, of dat nou zijn roots zijn, zijn familie, vrienden of collega's. En er zijn er steeds meer! Ook dit jaar is de vereniging weer gegroeid.

Prachtig en noodzakelijk werk dus! Hoe zorgen we er nou voor dat dat werk ten goede kan komen aan al die echtparen en gezinnen in Nederland die dat

zo hard nodig hebben? Dat vraagt om erkenning en vergoeding van het vak. Lobbyen dus. In Den Haag, bij gemeenten en bij zorgverzekeraars.

Een sterke lobby vraagt om sterke verhalen. Verhalen uit de praktijk. Wat gebeurt er in het land, waar onze leden in instellingen of in eigen praktijken werken met echtparen en gezinnen? Welke thema's spelen er? Waar lopen ze tegenaan? Welke beperkingen ervaren ze? Wat hebben ze nodig om hun waardevolle werk goed te kunnen uitvoeren? Daar willen wij op het bureau graag meer van weten. Laat je horen en voed ons met je praktijkverhalen zodat we met elkaar de beslissers kunnen overtuigen van dat wat wij binnen de vereniging allang weten: dat systeemtherapie meerwaarde heeft.

Lisette Pondman, directeur NVRG

NVRG

Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie

FINANCIËLE VERANTWOORDING 2016 EN BEGROTING 2017 IN EURO'S

Lasten Omschrijving	Begroting 2016	Gerealiseerd 2016	Begroting 2017
Gezinstherapie			
Wereldwijd	86.000	81.505	82.000
NVRG congres	60.000	54.080	49.000
Studiedag WAC	560	1.531	1.500
Training opleiders	4.200	0	4.347
Accreditatie	830	976	985
Screening opleiders	250	385	600
Tijdschrift			
Systeemtherapie	95.500	101.229	101.650
Activiteiten met derden	26.000	31.977	40.000
Activiteiten secties	40.000	25.068	48.000
Wkkgz	0	0	3.500
Salaris	244.368	269.913	274.847
Inhuur personeel	37.700	19.940	61.350
Overige personeelslasten	11.580	17.031	10.500
Afschrijvingen	5.200	5.510	13.190
Huisvestingskosten	25.709	22.750	22.925
Kantoorkosten	3.100	2.837	2.900
Automatiseringskosten	2.000	3.146	4.500
Representatie	5.700	3.624	4.500
Website	6.000	4.338	7.090
PE online	10.500	9.880	11.900
Vergaderkosten	16.100	12.745	14.050
Abonnementen	2.650	2.851	2.650
Financiële administratie	7.000	8.958	9.000
Internet en telefoon	2.100	2.698	2.050
Ledencommunicatie	15.500	13.902	7.500
Verzekeringen	550	917	920
Verzendkosten	3.000	2.201	1.900
Public relations	7.000	3.782	2.000
Inhuur externe deskundigheid	9.500	35.704	15.000
Federatie	18.000	18.000	18.000
Overige algemene kosten	0	1.430	0
Financiële lasten	1.400	888	900
Totaal	747.997	759.794	819.254

Baten Omschrijving	Begroting 2016	Gerealiseerd 2016	Begroting 2017
Contributies	452.118	453.107	462.264
Administratiekosten aanvraag lidmaatschap	10.228	11.521	13.138
Administratiekosten toetsingsverzoeken	1.186	30	0
Administratiekosten screening opleiders	6.300	7.415	6.900
Eigen praktijkvermelding website	9.513	9.610	9.630
NVRG congres	80.000	53.626	70.000
Provisie Tijdschrift			
Systeemtherapie	65.000	63.426	65.000
Provisie Gezinstherapie			
Wereldwijd	4.300	0	4.300
Accreditatie	15.245	15.333	15.471
Studiedag WAC	900	1.684	1.800
Training opleiders	8.750	0	6.500
Activiteiten secties	57.800	35.740	65.000
Activiteiten met derden	35.000	40.570	56.000
Wkkgz	0	0	3.500
Overige inkomsten	0	6.115	3.000
Ontvangen rente bank	2.500	181	200
Overige baten	0	7.233	0
Totaal	748.840	705.591	782.703

Balans Omschrijving	Saldo 31-12-2016		Saldo 31-12-2015	
	Debet	Credit	Debet	Credit
Vaste activa	8.369		13.435	
Debiteuren	10.213		2.897	
Te vorderen belastingen en premies sociale verzekeringen	9.776		10.765	
Overige vorderingen	9.878		10.153	
Liquide middelen	388.830		446.351	
Totaal: Activa	427.066		483.601	
Kapitaal		401.962		442.846
Resultaat boekjaar		-54.203		-1
Vrijval reservering		17.027		-40.883
Reservering Statuten		0		4.000
Reservering EFTA 2016		0		3.976
Reservering Secties		11.242		14.053
Digitaal portfolio		0		6.241
Diverse crediteuren		32.253		36.571
Verschuldigde belastingen en premies sociale verzekeringen		13.489		13.088
Nog te betalen bedragen		5.295		3.710
Totaal: Passiva		427.066		483.601

STUDIEDAGEN EN CONGRES IN 2016

Sectie Kinderen & Jeugdigen

organiseerde op 29 januari de studiedag: 'Pubertereur of falend Ouderschap' op de Christelijke Hogeschool in Ede. Over het omgaan met op ouders gerichte agressie en geweld van kinderen en jongeren.

Sectie Partnerrelatie-therapie

organiseerde op 12 februari bij de Regenboog in Beilen 'Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven'. Tijdens deze studiedag was er speciale aandacht voor de positie van kinderen en de problematiek rondom samengestelde gezinnen.

Sectie Psychiatrie en Systeemtherapie

organiseerde op 9 juni in het Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK) een studiedag over verbindend gezag. Centrale vraag: hoe zet je verbindend gezag in op een forensische kinderen jeugd afdeling en binnen een gezin vanuit een FACT (Function Assertive Community Treatment)-team?

Sectie Contextuele Therapie

verzorgde op 23 november in het UCK een goed bezochte studiemiddag met Else-Marie van den Eerenbeemt. Thema: Intergenerationele familiedynamiek.

De Wetenschapsadviescommissie

besteedde tijdens haar jaarlijkse studiemiddag op 16 juni in het UCK aandacht aan fundamenteel onderzoek naar de rol van cognitie en affectieve empathie en het verlenen van steun binnen koppels. Spreker: prof. dr. Lesley Verhofstadt.

Het **NVRG-congres** vond plaats op 16 september in het voormalig zendstation Radio Kootwijk en had als thema 'Insluiting en uitsluiting'. Sprekers: Trudy Dehue, Bill Madsen en Aram Hasan.

De Opleidingsadviescommissie

zorgde op 24 november 2016 weer voor een drukbezochte opleidersmiddag in de Observant in Amersfoort. Thema: 'De leertherapeut nader beschouwd'.

Het College van Toezicht

behandelde in 2016 vier klachten. In drie van de vier gevallen is de klacht gegrond verklaard, waarbij in twee gevallen een maatregel van waarschuwing is opgelegd. Door de invoering op 1 januari 2017 van de nieuwe Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) was dit het laatste jaar van het College van Toezicht.

In 2016 bevatte Tijdschrift Systeemtherapie

weer interessante en mooie artikelen. Bijzonder was het themanummer 'Verhalen' met een auto-etnografische studie van Peter Rober en Paul Rosenblatt naar de invloed van familiegeheimen en een artikel van Peter Muntigl waarin hij laat zien hoe conversatieanalyse gebruikt kan worden bij het onderzoeken van systeemtherapeutische sessies.

Agenda 2017

NVRG i.s.m. het LOCK

Woensdag 18 en donderdag 19 januari
Training 'Scheiden, strijden en lijden'
Zaalverhuur 7, Utrecht

Opleidingsadviescommissie

Vrijdag 10 maart
Masterclass 'Narratieve supervisie' (voor supervisors)
De wereld van Smaak, Rotterdam

Sectie Partnerrelatietherapie

Vrijdag 10 en zaterdag 11 maart
Studiedag en masterclass 'Boosheid en woede in de therapiekamer'
Hogeschool Viaa, Zwolle

Extra Algemene Ledenvergadering

Donderdag 16 maart
Inclusief lezing 'De betekenis van huisdieren in de therapie setting'

Wetenschapsadviescommissie

Donderdag 18 mei
Studiemiddag 'ACT en Systeemtherapie'
Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK)

Sectie Interculturele Systeemtherapie

Woensdag 31 mei
Studiemiddag 'Systemisch werken met migranten'
Rotterdam

Algemene Ledenvergadering NVRG

Donderdag 15 juni

Sectie Forensische Systeemtherapie

Donderdag 15 juni
Studiedag 'Op zoek naar Bloody Mary'
Van der Hoeven Kliniek, Utrecht

NVRG-Congres

Vrijdag 15 september
'Liefde in tijden van verandering'
Philharmonie, Haarlem

Sectie Ouderen

Donderdag 16 november
Studiedag 'Hechtingsvraagstukken bij ouderen'
Utrecht

NEVENFUNCTIES BESTUUR EN DIRECTIE

Rick Mentjox, voorzitter NVRG

Nevenfuncties: Raad van Bestuur Emergis; lid bestuurscommissie zorgvisie en normering GGZ Nederland; voorzitter expertgroep farmacotherapie GGZ Nederland; bestuurslid Stichting PDO-GGZ-Leiden/Rotterdam.

Sander van Arum, penningmeester NVRG

Nevenfuncties: expert bij Vogtlander & Van Arum; hoofdopleider en docent Centrale Rinogroep; docent Landelijk Opleidingscentrum Kindermishandeling (LOCK); bestuurslid Stichting Veilige Haven.

Lisette Pondman, directeur NVRG

Nevenfuncties: vicevoorzitter Raad van Commissarissen G-kracht psychomedisch centrum; voorzitter bestuur Stichting Jonge Uil; bestuurslid Stichting Talent Onderwijs Duinen Bollenstreek; maatschappelijke coach bij T.I.M.E-opleiding muziektheater.

Colofon Het NVRG-jaarverslag 2016 is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie
Redactie Lisette Pondman, Caroline Togni (Maters & Hermsen)
Eindredactie Caroline Togni
Art direction en opmaak Maters & Hermsen Vormgeving
Illustratie Annemarie Gorissen
Druk Puntgaaf Drukker

Bureau NVRG

- Anita Waanders, bureaumanager
 - Tjeerske van der Heide, coördinator congres en studiedagen
 - Rikke Vrieling, bureaumedewerker
 - Foke van Bentum, bureaumedewerker
- Adres: W.G. Plein 209, 1054 SE Amsterdam,
Telefoon: 020-6123078, nvrg@nvrg.nl.